

[Handwritten signature]

Item Code:

801

Participant Code:

527

संस्कृतनिबन्धरचना M.S

विषयः - प्रकृतिदुश्नविमुक्तकेशमम् ।

उपाविषयाः

⇒ भूमिका ।

⇒ प्रकृतिदुश्नाः केशमं च ।

⇒ समस्याः समाधानानि च ।

⇒ संस्कृतं संस्कृतिः च ।

⇒ उपसंहारः ।

उत्तरं यत्समुद्देश्य

हिमाद्रेश्चैव दक्षिणम् ।

वर्षं तद् भारतं नाम

भारती यस्य सन्ततिः॥ (विष्णुपुराणम्)

भारतस्य दक्षिणतमाग्रे स्थितं राज्यं भवति

केशमम् । यथा तस्य प्रकृतिसौन्दर्येण प्रसिद्धमस्ति

केशमं तथैव प्रकृतिदुश्नाः प्रहसितञ्च । प्रकृतिदुश्न-

विमुक्तकेशममिमाणाथ यत्नः कठणीयः । अस्मिन् निबन्धे

"प्रकृतिदुश्नविमुक्तकेशमम्" इति विषयं प्रस्ताप्यामि ।

63-ആം
കേരള സ്കൂൾ
കലോത്സവം
2025 ജനുവരി 4 മുതൽ 8 വരെ
തിരുവനന്തപുരം

08/01/25

Item Code:

801

Participant Code:

527

⇒ പ്രകൃതിദുരന്താ: കേരളം ച।

പൂർവ്വമുക്തമേവ യत् കേരളം പ്രകൃതിദുരന്തം:
അതിപ്രഹരിതं ച രാജ്യം ഭവതി । കേരളस्य भू-प्रकृतिरपि
प्रकृतिदुरन्ताणां कारकः भवति ।

കേരളം മേയ് മാസസ്യ അന്യാദേവ വൃഷ്ടി: അവി-
ഷ്യാതി । തത് അക്ടോബർ മാസാന്ത്യം പര്യന്തം അവിഷ്യാതി ।
അത: അതിവൃഷ്ടി: അനുഭവതി । പശ്ചാദ് കേരളस्य പ്രദേശാ: सर्वे
अतिवृष्टिं सम्मुखयितुं शक्ता: । एवं अपि "अमृतमप्यधि-
कं विषं" इति कथनमिव जम्बालिका: आविष्यन्ति । तथा
मृद: मृदूभवति, तेन वृक्षाणां नाशाऽपि अविष्यति ।
മേഘദുരന്താണാം ലഘുഹേതുസ്വീവേ കേവലം ഹകമേവ മൃദുകഠസ്യ
അസ്ഥാനചംഗനം കുരന്തം വൃഹത് അപി അവിഷ്യാതി ഇതിവചം
ഉദാഹരണ സഹിതം ജാനിമ: ചംഗം ।

कि विकासनेन कालावस्थया चापि
पश्चामोन्मुखा केलीयप्रकृति: अनकाल समस्थान
सम्मुखयन्ति च । तान् सर्वान् पश्यामः, तथा
कथं प्रकृतिदुरन्ताविमुक्तकेरलं सृष्टयामः इति
पश्यामः । पश्चात्, प्रथमतया केलस्य प्रकृतिदुरन्तान्

[Handwritten signature]

Item Code:

801

Participant Code:

527

पश्यामः च चयिष्यामः च।

* शुस्कामनाः ।

കേരളസ്യ വയനാട് ജില്ലാധി 2028 തമ
വർഷേ കश्चन शुस्कामनः बृहत्तमः अनेकेषां जीवनमपहृत्य
महादुःखः इति प्रदिपादि स्म। पश्न् न केवलं गतत्,
अपि क्त् अनेके अपि शुस्कामनाः अनेकान् जीवनं
सम्पद् च अपहृशन्ति स्म। तथा पठनाः सूचयन्ति यत्
भारतस्य सकल शुस्कामनेषु पञ्चाशतद्विक प्रतिशतः
केशले भाववर्तन्ते इति।

* जामातिरेकः ।

दिनद्वयस्य वर्षेण मासद्वयस्य जामातिरे-
कादिष्टितदुःखताः अपि अस्मिन् केशले भाव पश्यामः।
केशलस्य मृदस्य रूपकदाटनायाः वैविध्यमेव
वयं जामातिरेकान् पश्यामः। मलिनीकृताऽपि मृदः
दुर्मैः विना अस्थ बलं विनश्यति क्षन्ति। मृदसंरक्षणं
भाव जामातिरेकान् अपि सम्मुख्यामः।

Jan 01 25

Item Code:

801

Participant Code:

527

केरलस्य प्रथमजाणीयान् प्रकृतिदुश्तान् वर्धेम
अपश्यम् । अतः तानधिकृतान् केरलीयाणां अन्यान्
समस्यान् अपि चिन्तयामः ।

⇒ समस्याः समाधानानि च ।

कथं ? केरलं प्रकृतिदुश्ताविमुक्तं करिष्यामः
इति जिवासायां प्रथमतया नकेकलं प्रकृतिदुश्तान् अपि
तु तेषां हेतवः अपि ज्ञास्यामः । केरलेन सम्मुखीकृताः
पारिस्थितिक्य पर्यावरणसमस्याः -

* मल्लिनीकरणम् ।

मल्लिनीकरणं केरलदेशे यत्र नकरणी-
यमिति सूचयन्ति तत्रैव अधिकतया पश्यामः ।
केरलं भूमल्लिनीकरणः जलमल्लिनीकरणः च
आधिकतया वर्तते । भूमः मल्लिनीकरणं केरलस्य
समुद्धां प्रकृतिं नाशयति । जैववैविध्यं भूमौ जले च
मल्लिनीकरणेन नाशयन्ति । जीवनशैलेः परिणामेन नित्य-
जीवने मास्कान्यपि वस्तूनि उपयुक्त्वा तेषां मल्लिन्यः नरः

[Handwritten signature]
08/01/25

Item Code:

801

Participant Code:

527

ജന്മാശയഘ്നു ഭൂമി ച നിരോധയന്തി ചേത തത കാലാന്തരേ
മാനവാനामपि जीवनं रोगावस्था आयुः च बाधन्ते ।
वायु,मलिनिकरणेन आरते अत्रापि अनेके जनाः श्वास-
संबन्धिनील समस्यान् सम्मुखयन्ति ।

*वननशीकरणम् अन्यचूषणाः च ।

विकसनस्य नाम्ना अनेके

प्रकृति चूषणाः भारतं कश्चिच्चापि भवन्ति । सकलमात्रक-
जीवज्यतीनां मध्ये मानवः बहुदिकुलतया नैपुणीनां
आदरेण आदरणेन उपयोगेन तथा । वैज्ञानस्य स्वीकारेण
संरक्षणेन संवेदनं च उत्कृष्टतमः जीवविशेषः भवति ।
अस्य स्वार्थसिद्धयै सः किञ्चिन्मपि कथं कमामि कार्यं
कर्तुं न दुःखं जनयति । मानवाः सर्वदानीं प्रकृतिं
आश्रयित्वा विकसनं कुर्वन्ति अपि अमितदहनं
वननशीकरणं आदि विषयैः प्रकृतेः विकसनं न
अविष्यति । मानवाणां चूषणैः पीडिता प्रकृतिः
अशक्ता अविष्यति जीवीनां परिपालनाय । अतः चूषणैः
विना प्रकृतेः सुस्थिरता अपि संवेक्ष्य विकसनं कर्तव्यम् ।

[Handwritten signature]
01/01/25

Item Code:

801

Participant Code:

527

वयं वक्ष्यामि समस्यां अपश्याम स्वल्पं ? तथा
ऊर्ध्वमता इत्यापि समस्यां वयं सम्मुख्यामः । ऊर्ध्वं दृष्ट्वा
आमि तद्विहितगृहवातकाणां विद्वक्करणं जायते । तथा
जनसंख्यावर्धमानं अस्मिन्नवसरे शुद्धोर्जस्य निर्माणः
करणीयः । अथवा फासिल इन्धनानां अक्षय्यत्वेन पुनः
आगोलापनसमस्या वर्धयेत् ।

समस्यानां समाधानानि पश्यामः ।

* शुचित्वं ।

प्रकृतिपरिपालनकार्ये प्रथमः करणीयः

शुचित्वं । उक्तं हि -

"मनःशौचं कमशौचं कुलशौचं तथैव च ।

सूरीशौचं वाक्शौचं शौचं पञ्चविधं स्मृतम् ॥"

शुद्धचित्तन (चिन्ताभिः) हाव शुद्धकर्मि-

णि कर्तुं शक्नुमः । शुद्धकर्मणि कुलशुद्धये उपकार-

ति तेन शरीरवाक्शुद्धये अपि परम्परया मथ्यते ।

अतः मैलनीकरणनिवारणाय प्रथमः शुचित्वस्य महत्त्वं

वास्थ्यामः ।

शुचित्वेन विना रोगवाधाः आविष्यन्ति - चिन्ताय

ജനു 04 25

Item Code:

801

Participant Code:

527

शरीराय . परिवाराय वचनाय कर्मणि च । अतः
शुचिर्त्वं कर्तव्यं भवति ।

शुचिर्त्वं गृहेष्वारम्भनीयं शुशीलनीयञ्च ।

अतः हवन्तस्ते पलास्तिक् मासिन्यनिवारणाय

दृशितकर्मसेनाङ्गाः सर्व मासामासे अस्माकं

गृहेष्वगमिष्यन्ति । तेषां प्रयत्नः आशंसायायः च ।

* नवीकरणार्जना उपभागम् ।

नवीकरणार्जोपभागसूचिकायां

आशतस्य स्थानं, सौरीर्जोपभागं चतुर्थः अस्ति

आगोमन् लोकशङ्खानां मध्ये । जलस्य पवनस्य सागस्य

मदृशेणां च उपभागं नवीकरणार्जिः उद्वृष्टः

सन्ति अस्ति । सौरीर्जोपभागेन ऊर्जं शुद्धमपि

अविष्यति । तं दृशितगृहवातकानां वृष्टिकरणं

न्यूनं करिष्यामः । तथा आगोमन्तापनं वातावस्थासमस्या

चापि निवारयामः । तेषां निवारणं नव अप्रतीक्षित -

दुस्तः न आविष्यन्ति आस्मिन् केश्मराज्ये ।

Signature
2025

Item Code:

801

Participant Code:

527

* सुस्थिरविकसनम् ।

प्रकृतः किमपि हानं प्रदृशति सुस्थिर-
कसनमिति आशयः । आग्निवंशावलीनां उक्त्वोद्यनाय
उपयोगाय च प्रकृतिं सज्जयामः प्रकृत-सुस्थिरविकस-
नीत् ।

समस्यानां समाधानानि अपि अपश्यम् ।

~~परन्तु~~ परन्तु प्रकृतिदुश्स्तानां नैव निवारणाय समस्यानां
परिहारसमाधानानि नावन्, अपि तु उत्तमनवाशयानां
उपयोगमपि करिष्यामः । नूतनसाङ्केतिकविद्यानां उपयोगेन
निमित्तबुद्धिः इति साङ्केतिकप्रतिभासस्य इ साहाय्येन च
प्रकृतिदुश्स्तनिवारणाय प्रकृतिदुश्स्तशुचकाय च
आविष्काराय अपि प्ररिष्यामः ।

⇒ सुस्थिरविकसनम्

सुस्थिरविकसनमद्वयाः दुश्स्त निवारणाय
दुश्स्ताणां हानोः निवारणाय चापि पञ्चादशाधिकवि-
सहस्रात्मं वर्ष (२०२५) काव्यशस्त्रसभया सुस्थिरविकस-

04/01/25

Item Code:

801

Participant Code:

527

കാലം സംവീക്ഷ്യ ൧൧൩ രാജ്യാനി ൨൦൨൦ തമ വർഷപര്യന്തേ
 സ്വ സമയേ പൂതയിത്യതി ഇത്യർക്കുവാ ഇതി മക്ഷ്യേന
 കമ്പിതാ: സപ്താവ്ശമക്ഷ്യസംയുക്തം മക്ഷ്യപത്രം അവതി ।
 അस्മിൻ മക്ഷ്യേषു പരസ്പരവന്ധിതേषു ജാതജീവിനാം ,
 കുലോപയാഗസ്യ , മൂർമ്മാ ജീവനം ഇത്യദ്ദി വിषയാ: അപി
 सन्ति ।

സുസ്ഥിരമക്ഷയാണാം പ്രാപതേ അന്തിമവർഷ: അഗമവർഷം
 അവസരേ അസ്മിൻ പര്യവർഷം പ്രകൃതിञ്ച അധികൃത്യ
 विश्वे वदुन्युना: सन्ति । अत्र भारतस्य सूचिकायां
 केरलस्य स्थानं उन्नतमेव आविष्यति अपि कु विकसनं
 अधुनापि प्रकृतिं वाधते ।

⇒ संस्कृतं संस्कृति: च ।

विश्वस्य अत्र सर्वप्रदेशेषु प्रकृतिदुर्गता:
 सन्ति । तेषां निवारणाय प्रकृते: सार्धं मानवानां
 इवन्धा उत्तममेव आविश्यकम् ।

सर्वप्रदेशेषु संस्कृति: एव प्रकृते:

9/11/2025

Item Code:

801

Participant Code:

527

ഈ ഉന്നമവന്ധന സംസ്ഥിതാ ഭൂതി വയ്യാ ജാഗീമാഃ ।
 അരതീയസംസ്കൃതഃ , തഥാ കേരണീ സംസ്കൃതഃ ച മൂലം ഭവതി
 സംസ്കൃതമ്ല । പുരതനാനി സംസ്കൃതഗ്രന്ഥാനി ഉച്യതേ യത്
 അതമസംഗമന അതമനഃ അവനയാ ഹവ സർവ്വദുഃഖാനി
 ജായന്തേ ഇതി । നാശയാന്തി ഇതി । അതഃ നകേവമം
 അതമികഗ്രന്ഥാനഃ അപി തു ശാസ്രീയസംസ്കൃതഗ്രന്ഥാനഃ ച
 പഠിത്വ നവാശയഃ പഠിത്വാനി ക്ഷാമനം ച കേരളം അരതം
 ച പ്രകൃതിദുരന്തവിമുക്തം കല്പയാമഃ ।

ഉക്തം ഹി:-

ഈ
 " മാനവജീവനഃ അവശ്യായ പ്രകൃതാം സർവ്വേ സന്തി,
 ധരന്തു അസ്യ അത്യാഗ്രഹായ ന ഹി । "

മഹാത്മാഗാന്ധീ മഹാശയഃ

അ ഉപസംഹാരഃ

പ്രകൃതിദുരന്താനാ നിവാരണായ പ്രകൃതഃ അവസ്ഥാ-
 യാഃ അഗാഢപഠനമുക്തവ്യം । കാലം പൂർവ്വം വയ്യാ

Jan 01

Item Code:

801

Participant Code:

527.

माधव गाडगिल- महादेश्य " पश्चिमघट्ट पठनं "
" अधिक प्रकृति साँदुं " इत्युक्त्वा निरुद्यथामासा तथा
कस्तूरिशेणल पठनं अद्भुता उपथागयामः मार्गदीपकः
स्व। परन्तु पश्चिमघट्टान् तस्य च पर्यावरण-
मोमप्रदेशान् च सुस्थिरतया संरक्षतव्ये अस्मिन्
समये किमपि अधिकतया प्रकृतिसाँदुं अविष्याते इत्य
इति मम वाक्यम्। प्रकृतः वृद्धिः मानवाद्धिः सव।
अतः सुस्थिरकेशमनिर्माणाय नक्केशमनिर्माणाय
प्रकृति दुश्चरन्त विमुक्तकेशमनिर्माणाय च विदुग्धानां
पठनान् पठिष्यामः। तथा हि मृदुसंरक्षणं ^{उच्च} कृष्या
उत्तेजयित्वा राज्याधिवृद्धिं अपि परिपालयामः।

"माताभूमिः पुत्राऽहं पृथ्विपृथिव्याः।"

अतः मानवाः वयं प्रकृतः पूर्णं परिपालनं
करिष्यामः। प्रकृतः सुस्थिरं विकसनं भवति
विश्वस्य शाश्वततमं विकसनम्। अतः साँस्कृतिका-
व्यवहारणं प्रकृति संरक्षणाय च प्रकृति दुश्चरन्त विमुक्त-
केशम इति स्वप्नं साधयिष्यामः। य, वकाः राज्यक्षकाः
तदर्थं सुधिनस्सन्तु जयतु संस्कृतं तैव जयतु अस्मिन्।